

NOORD-BRABANDER.

Dingsdag 12 November.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

KERKELIJKE STAAT.

R O M E.

De Heilige Vader is sedert eenige dagen ligtelijk ongesteld geweest. Volgens het bulletin van den 26sten October heeft de koorts Z. H. aangetast, welke zich echter niet vernieuwd heeft.

— De tegenwoordigheid van den Hertog van Bordeaux is het onderwerp van alle gesprekken in de hooge kringen. Men zegt, dat hij alhier zonder paspoort en te onbekwamer tijd is aangekomen. Waarschijnlijk is het dat hij, uithoofde van de ongesteldheid des Pausen, nog niet ten gehoor is toegelaten. Van eene andere zijde beweert men, dat de Heilige Vader, die sedert eenigen tijd met de regering van *Lodewijk Philips* in goede verstandhouding staat, niet voornemens is hem te ontvangen. De Hertogin *van Berry* heeft voorgenomen binnen eenige dagen naar het Noorden te vertrekken. (Men heeft gezegd dat zij te Florence was aangekomen.

Het Fransch gouvernement heeft aan dat van Rome den Ambtenaar der posterijen, die eene groote somme uit de kas der administratie ontvreemd had, uitgeleverd. Deze daad beschouwt men hier als een blijk van vriendschap van het Fransche gouvernement.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 9 November.

De Duitsehe drukpers deelt de volgende opmerkingen omtrent de reis van den Hertog van Bordeaux naar Rome mede:

Uit Coertz meldt men, dat, na de wapenschouwingen te Verona, de Hertog van Bordeaux, vergezeld van den Hertog de *Levis*, zich naar Genua heeft begeven, om zich aldaar voor Rome in te schepen. Men zegt, dat in de Koninklijke familie verdeeldheid van gevoelens over deze reis is, en dat de Hertog van Angoulême dadelijk den Graaf *de Montbel* naar Rome gezonden heeft, om de gevoelens te bevredigen.

Van de grenzen van Italie wordt aan de *Algemeine Augsburgsche Zeitung*, onder dagtekening van den 26sten October gemeld, dat de Hertog van Bordeaux geheel onverwachts te Genua was aangekomen en zich onder eenen anderen naam voor *Cirita Vecchia* heeft ingescheept. Men wist niet wat men over deze reis moest denken, te minder uithoofde men van zijne komst niet verwittigd was en de Prins het diepste stilzwijgen over het doel zijner reis bewaarde.

Hetzelfde dagblad schrijft van de grenzen van Italie onder dagtekening van den 28sten October, dat de Hertog van Bordeaux zijne moeder in de nabijheid van Rome heeft ontmoet; dat hij zich van een paspoort van zijnen Gouverneur heeft bediend en in het heimelijk Oostenrijk heeft verlaten, alwaar men hem de vergunning geweigerd heeft, om naar Italie te gaan. Na de manoeuvres te Verona bij gewoond te hebben, zond hij, om alle achterdocht voor te komen, zijn bagaasje naar Coertz en vertrok in een rijtuig met één paard bespannen in eene tegenovergestelde rigting naar de grenzen der kerkelijke staten, welke hij, zonder erkend te zijn, is overgetrokken.

Men beschouwt over het algemeen dezen stap van den Hertog als eene onbezonnenheid, geen ander doel hebbende, dan om Rome en te gelijker tijd zijne moeder te bezoeken, welke hij zoo vuriglijk verlangde te zien. Er zijn echter lieden, die uit de te gelijke ontmoeting van den Prins en de Hertogin *van Berry* en het onderhoud, hetwelk zij korten tijd na hunne aankomst hebben gehad, de gevolgtrekking afleiden, dat er eenig belangrijk ontwerp moet plaats hebben en spreken reeds over een te beproeven vertrek naar het midden van Frankrijk.

Wat er van zij, het is zeker dat de vlucht van den Hertog eenen grooten indruk gemaakt heeft.

FRANKRIJK.

P A R I J S, den 8den November.

Tusschen het *Journal des débats*, hetwelk sedert jaren de ministerien die elkander in Frankrijk opvolgen, heeft verdedigd en den *Moniteur*, wordt thans een pennestrijd gevoerd, waaruit blijkt dat het eerstgenoemde blad van het ministerie *Soult* is afgefallen. Het voorname punt van verschil tusschen beide de bladen is, dat

het *Journal des Débats* het ministerie heeft voorgesteld, als op kleine en niet eens vereerende uitzonderingen na, in de voetstappen zijner voorgangers tredende; terwijl de *Moniteur* aan het bestuur eene geheel andere en veel betere staatkunde toeschrijft. Volgens dit regeringsblad, was zulks reeds ten aanzien van Spanje gebleken, en zou het later ten aanzien van het Oostersche vraagstuk nog beter blijken. Men vindt voorts in eene door den *Moniteur* in dien geest op het ministerie *Soult* gehoudene lofredede de volgende zinsnede:

„Wat het kiesche vraagstuk van de betrekkingen der ministers met het Koningschap betreft, niemand erkent openlijker dan zij het overwigt van verlichte kennis en ondervinding, maar hoe schitterender die hoedanigheden zijn, hoe meer zij gelooven, dat de raadslieden der kroon zich najieverig op hunne grondwettige verantwoordelijkheid moeten toonen. Het ministerie van den 12den Mei blijft onveranderlijk aan dat groote beginsel, waarop deszelfs bestaan berust, gehecht. Ook in het hevigst van eenen parlementairen strijd hebben deszelfs leden niet opgehouden, uiterst eerbiedig voor het koningschap te zijn, maar ook thans keuren zij hen niet goed, die hetzelfde elk oogenblik in hunne openbare redetwisten (*débats*) mengen.

Wat er ook verder gebeuren moge, en welken strijd het tegenwoordig kabinet ook te verduren hebbe, het zal nimmer den naam des Konings inroepen, om zich te verdedigen.

— Bij Koninklijke ordonantie is de kamer der pairs en der afgevaardigden tegen den 23 December 1839 bijeengeroepen.

Het hof is wederom op de Tuilleries terug.

De generaal *Bernard* is na de laatste Kerkelijke bedieningen ontvangen te hebben op de Tuilleries, waarvan hij Opper Kommandant was, overleden.

Het aftreden van den Generaal *Schneider* is niet twijfelachtig meer; alleen is het kabinet het met de keuze van eenen nieuwen minister van oorlog niet eens. De maarschalk *Soult* dringt er op aan en wel om redenen, die geene uitlegging behoeven, ten voordeele van den maarschalk *Molitor*; andere leden van het Kabinet hellen over naar de zijde van den Generaal *Cubières*; deze laatste vereenigt in zich de meeste waarschijnlijkheden.

— Een diplomatiek agent van het kabinet van Madrid is naar 's Hage vertrokken, belast met de zending om de betrekkingen tusschen de beide hoven, ten gevolge der erkenning van de Koningin *Isabella*, door Z. M. den Koning der Nederlanden beteekend, te herstellen. Men verzeekt dat die agent zich mede naar Berlijn en Weenen zal begeven, alwaar hij wel ontvangen zal worden, als houder der bewijzen van de goede overeenstemming die tusschen de ambassadeurs van Pruissen en Oostenrijk, te Parijs, en het fransch ministerie bestaan, om de geschillen van het schier-eiland uit den weg te ruimen.

— Uit Spanje heeft men tijdingen uit het hoofdkwartier van den Hertog der Overwinning, die den 26sten tusschen Alcoriza en Monrojo was. Zijn leger is van Montalvan tot aan Morella geëchelonneerd, en zoo *Cabrera* zich waagt van de bergen af te komen is er geen twijfel, of hij zal van alle kanten aangevallen worden en de nederlaag krijgen, vermits de Arragonezen beginnen te zien, dat de wederstand hen tot eenen volslagen ondergang zal leiden.

Cabanero kommandeert op dit oogenblik, onder *Espartero* een vrijkorps, hetwelk hij uit de deserteurs der divisie van den Graaf *Morella* opgericht heeft.

Algemeen geloof men dat de Oorlog van Arragon, even als die van het Noorden door een verdrag eindigen zal.

De Generaal en *Chef* van Catalonie vraagt om versterkingen.

Het ontslag van den Generaal *Alaix*, als Minister, wordt voor zeker gehouden. *Perez de Castro* en *Arrazola* zouden aan het bestuur blijven. *Aiaix* zou door *Narvaez*, Kapitein-Generaal van Madrid vervangen worden. De andere portefeuilles zouden aan gematigden gegeven worden. *Espartero* wil geene leden van de meerderheid der Cortes, men verwacht dat dezelve zullen geprononceerd worden.

De *Echo van Arragon* van den 1sten dezer meldt dat het grof geschut van het leger van *Espartero* naar Alcaniz wordt gerigt. De Carlisten zijn te Molmos. Deze berigten zijn van den 29sten October.

— De Dagbladen van Barcelona van den 31 October houden het officieel berigt, dat de graaf *d'Espagne* in den nacht van den 26

October van het kommandement over de Carlistische troepen is ontzet. De junta had hem doen ontbieden om dezelve te presideren en in deszelfs midde is hij ontwapend en gearresteerd om naar Frankrijk benevens de leden *Orten*, *Foerrer*, en *Sanpous* vervoerd te worden. Het Kommandement is aan Sagara opgedragen. De Secretaris *Adell* is ook in staat van arrestatie. *Labanero* is met het onderzoek der papieren van den graaf *d'Espagne* belast. Een brief uit Bourg-Madame van den 2 November bevestigt deze tijdingen; de verdwijning van den graaf *d'Espagne* schijnt zeker.

BELGIE.

BRUSSEL den 9den November.

De wetgevende zitting over 1839 — 1840 zal aanstaanden Dingsdag den 12den dezer geopend worden, zijnde de dag bij artikel 70 der Constitutie bepaald. Het schijnt thans zeker dat er geene troonrede zal plaats hebben, vermits het juiste tijdstip van de terugkomst des Koningen, welke heden moest plaats hebben, nog niet bekend is.

Zie hier wat men ons uit Wiesbaden onder dagteekening van den 4den November mededeelt.

Onze stad, gewoonlijk genoegzaam ledig in dit jaargetijde heeft door de tegenwoordigheid van uwen Koning een nieuw leven herkegen. Ook is onze bevolking Hoogst denzelfden voor zijn bezoek ten hoogste erkentelijk.

Behalve de Prins von *Metternich*, die voor zijn vertrek naar Weenen, den Koning een bezoek heeft gegeven en een lang onderhoud met hem heeft gehad, hebben wij achtereenvolgens alhier om hunne hulde aan Z. M. te bewijzen, zien aankomen de ministers van Frankrijk en Engeland, te Frankfurt, den heer *Siddan*, zaakgelastigde van Pruisen, de baron *Bussières*, minister van Frankrijk te Dresde, den heer *deLarochefaucault*, zaakgelastigde te Darmstadt enz. enz.

»Vrijdag laatstleden is Z. D. H. de Prins *Linanges*, neef van Z. M. en gisteren de Prins en de Prinses van *Hohentlohe Lansenbourg*, te Wiesbaden aangekomen.

Men weet dat de Prinses zuster is van den Prins *Linanges* en niet van den Koning.

Zij, die de eer gehad hebben, Z. M. te naderen, merken met genoegen op, dat het gebruik der Baden een goed uitwerksel op de gezondheid van den Koning, die sedert eenigen tijd zeer lijdend was, heeft gehad. (*Indépendant*)

— De Generaal *Goblet* is van zijne diplomatieke zending, welke hij bij vele hoven van Duitschland heeft vervuld, terug.

— Het gerucht verspreidt zich dat de heer *Raikem* zijn ontslag als minister van justitie heeft gegeven, om het voorzitterschap der kamer tot hetwelk hij zeker zal gekozen worden, te hervatten.

Onder de opvolgers tot de portefeuille noemt men den heer *Dubus* president der regtbank te Doornik en lid van de Kamer der vertegenwoordigers als de meeste kans te hebben. Indien dit gerucht gegrond is, zullen twee nieuwe ministers in de eerste dagen der zitting voor de Departementen van buitenlandsche zaken en van Justitie benoemd worden.

— Men leest in den *Observateur*.

Gisteren namiddag ten half zes ure is het huis van Mevrouw de Wede. van *Gobbelschroy*, moeder van den gewezen minister, van binnenlandsche zaken door de politie bezet geworden. De register instructie, vergezeld van Commissarissen en onder Commissarissen van politie, hebben op hooger bevel huiszoeking gedaan, doch niets medegenomen. Na hun proces-verbaal te hebben opge maakt zijn zij vertrokken.

De heer van *Gobbelschroy* bewoont nog altijd zijn kasteel van Woluwe, een uur van Brussel, alwaar hij zich nog bevindt.

Het gezag moet wel gewichtige redenen hebben om den schrik in het binnenste eener woning te brengen, welke door eene zeventigjarige vrouw bewoond wordt.

— Op het bureau van den *Messenger de Gand*, alsmede in de woning van den Advokaat *Lebrocqui*, een der mede arbeiders, hebben insgelijks onderzoekingen plaats gehad, om het manuscript van het artikel te ontdekken, getiteld *Conduite des Orangistes* (gedrag der Orangisten), waaraan men eene Criminele vervolging wil geven; insgelijks hebben geregte huiszoekingen bij de Heeren *Steren* en den Advokaat *Meldepenningen*, plaats gehad, bij welke laatst eenige papieren in beslag zijn genomen. De verantwoordelijke uitgever is in hechtenis genomen.

NEDERLANDEN.

'S HERTOGENBOSCH, den 11den November.

Men herinnert zich ongetwijfeld nog den ontzettenden moord, die, eenige jaren geleden, door vier Belgische soldaten in het dorp Overpelt aan de Limburgsche grenzen gelegen, is gepleegd geworden. De eerste aanlegger van dien moord, *Sneider* genaamd, had aldaar vroeger bij eenen horologiemaker in kwartier gelegen, en was daardoor met het huis en de familie van den man van nabij bekend. In den avond klopte hij daar aan, en werd niet alleen met goedhartigheid ontvangen, maar met spijs en drank als overladen, en, terwijl het gezin vrolijk met hem bijeen zat, zong zelfs, op verzoek van het monster, eene der dochters die eene fraaije stem had, onderscheidene liedjes en aria's voor hem, waaraan hij haar uit vroegeren omgang in het huis herinnerde. Eindelijk, gebruik makende van de met gulheid aangeboden huisvesting, verzocht hij, dat de hond mogt worden vastgelegd, voorgewende bevreemd te zijn, dat dezelve hem, den volgende ochtend, bij zijn voorgenomen vroegtijdig vertrek, beletten mogt heen te gaan, en toen ook aan dat verzoek voldaan was, ging hij schijnbaar ter rust. Naauwelijks echter was het gezin ingeslapen, of hij stond weder op, opende de deur, en liet zijne drie medemoordenaars binnen. Nu werden de huisgenooten allen geweldig gekneveld en gebonden, doch de meisjes, die luide om hulp geroepen hadden, zwoer men den dood, zij die zoo goedwillig het verblijf van den booswicht door

haar gezang had veraangenaamd, poogde langs alle wegen te ontvlugten, doch werd overal met onbeschrijflijke barbaarschheid vervolgd, zoodat zij, nadat ook hare hand was afgehouden, eindelijk aan zeventien doodelijke wonden stierf. De andere dochter werd mede als dood gevonden; doch hare wonden waren gelukkig van dien aard, dat zij weder bekwam, en in het leven behouden bleef. De Vader van dit ongelukkig gezin is nu onlangs gestorven, en de schrik van dezen gruwel is ook op zijner dood niet zonder invloed geweest.

Na den moord te hebben gepleegd, maakten zij zich van 40 horologiën meester, en vloten over de grenzen; doch het gerucht van den gruwel volgde hen op de hiel, en zij werden hier dadelijk gevat.

De booswichten zijn achtereenvolgens, daar zij in verschillende gevangeniszen zaten, aan het geregt in België overgeleverd. De *Marcehaussés* hebben moeite gehad hen veilig over te brengen, vooral den belhamel dier monsters; want de ingezetenen van Overpelt, alwaar het ongelukkig huisgezin zeer in achting was, wilden hem te lijf.

Den 14en October jl. stonden de daders voor den krijgsraad der provincie Limburg (Belgisch gedeelte te Hasselt) te regt, onder de drievoudige beschuldiging van desertie naar den vijand, diefstal met verzwarende omstandigheden en moord met voorbedachten rade gepleegd (assassinat).

De voorzitter van den krijgsraad was de majoor *Lefebvre*. Eenen talloze menigte vervulde reeds vroeg de zaal der terregtzitting. Ter 9 ure werden de vier beschuldigten (gewezen militairen in het voormalig Belgisch vrijcorps), door een tiental gendarmes binnengeleid. Zij heeten *Schneider*, *Mihm*, *Utric* en *Bollé*, en zijn alle Duitschers.

De advocaat van *Muysen* treedt als verdediger voor de drie laatstgenoemde op, en stelt de vraag of, daar die besch., na door den krijgsraad in 1834 van den militairen stand vervallen verklaard, en na van den Belgischen bodem verbannen te zijn, op nieuw te dezen konden worden vervolgd? Art. 201 en 202 der Code de Procéd. Militaire, liet deswege grooten twijfel bij hem over. Dienvolgens nam hij conclusien; Mr. *Thonissen*, verded. van den besch. *Schneider*, verklaarde met die conclusien in te stemmen.

De auditeur-militair hield vol, dat art. 476 van het gewoon Code *d'I. Cr.* hier van toepassing moest zijn.

Na repliek des verded., verwijderde zich de raad om te delibereren. Na een half uur teruggekeerd, wees dezelve, dat tot de debatten en de pleidooijen au fond, zou worden overgegaan.

De advocaten der besch. verklaarden, dat zij tegen deze beslissing appel opwierpen, en verlangden, dat de zaak zou worden uitgesteld.

Een tweede incidenteel gewijsde beslist, dat dit appel niet suspensief is, vermits alle beslissende gewijsden van krijgsraden, bij appel of niet, onderworpen zijn aan de contróle van het hoog militair geregtshof, dat in het hoogste ressort uitspraak doet. De raad gelaste derhalve op nieuw, dat tot de debatten zou worden overgegaan.

Daar *Schneider* als de hoofdbesch. wordt beschouwd, zal het voldoende zijn hier een deel van zijn verhoor te doen kennen, dat genoegzaam alle omstandigheden bevat van de misdaden, welke de justitie thans geroepen was te vervolgen.

Deze beschuldigde, *Heinrich Schneider*, zich ook noemende *Adam Rincke*, oud 31 jaren, in Tolzberg (Hessen-Kassel) geboren, en van beroep wapensmid, alvorens bij de Belgische partijgangers dienst te nemen. Hij beweerde nooit in handen der justitie te zijn geweest; doch dat zijne medebesch. reeds gansch verdorven misdadigers zijn; zoo was *Mihm* reeds in zijn land veroordeeld tot 5 jaren gevangenisstraf, en was met een valsch paspoort in België gekomen, was *Bollé* wegens het uitgeven van valsch geld gestraft, terwijl *d'Oultrelepont*, nu op de vlugt, eens den voerman van een rijtuig had vermoord, waarna hij dit met de paarden had verkocht, en zich uit Duitschland naar Engeland en België had begeven.

Vraag. Hebt gij niets nopens de daad zelve te verklaren.

Antwoord. Ik heb het ongeluk gehad van mij in zulk een slecht gezelschap te bevinden; in Maart 1833 had er eene beweging te Dendermonde in ons regiment plaats, over eene casernerung. Eenige dagen daarna sprakend *Oultrelepont*, *Utric* en ik af, om naar Duitschland te deserteren; de eerste stelde voor om valsche paspoorten te maken, hetgeen door hem en *Bollé* gedaan werd. Wij begaven ons dus op weg, en zoo voorttrekkende, spraken wij over middelen om ons geld te verschaffen. Bij die gelegenheid herinnerden mijne medgezellen zich de onderscheiden cantonnementen waar zij gelegen hadden; ik sprak van den horologiemaker *Laenen* te Overpelt, waar ik lang mijn intrek had gehad, daarbij voegende, dat er in dat huis wel geld zou gevonden worden. Mijne medgezellen raadden mij alstoen naar *Laenen* te gaan, om voor een nacht huisvesting te vragen, en te zeggen dat ik met verlof naar Roermond ging. Toen kwamen wij overeen, dat ik 's nachts de huisdeur zou openen, en dat mijne medgezellen de huisbewoners zouden doden; dat, als wij het geld weggenomen hadden, wij naar Holland zouden deserteren, en van daar naar Duitschland zouden trekken. Wat wij afgesproken hadden, werd stiptelijk uitgevoerd.

Nadat ik alleen in het huis van *Laenen* was gegaan, waar ik het best onthaal genoot, verliet ik het ten 9 ure 's avonds, om mijne medgezellen te verwittigen, dat ik geen hart meer had om ons misdadig opzet uit te voeren. Door bedreigingen bragten zij mij weldra tot wankelen. Ik ging dus terug, en slapen. Omstreeks 11 ure stond ik op, om mijne medegenooten in te laten. Mij naar het bed van den dienstbode begeven hebbende, hielp ik hem binden en een doek in den mond stoppen, en nam hem zijn horlogie en geld af. Ik verklaar nogtans dat ik geen gebruik van mijnen sabel heb gemaakt, dien ik aan de huisdeur had laten slaan.

Met den horologiemaker *Laenen* werd eveneens als met den dienstbode gehandeld, en wij deden hem aanwijzen waar zijn geld was. Toen kwam ik *Bollé* tegen, die de dochter *Elisabeth Laenen* vermoord had, en mij zeide: „zoo, daar is er een, die er genoeg van heeft.”

Ik moet hierbij voegen, dat ik mij van een ring van eene der dochters *Laenen* had meester gemaakt; doch ik heb dien later weggeworpen, omdat ik zag dat die van koper was.

Vr. Toen gij, in den avond van den 27sten Maart 1833, in het huis van den horologiemaker *Laenen* te Overpelt binnenkwaamt, om er zoogenaamd de gastvrijheid te verzoeken, heeft de dochter *Maria Elisabeth*, die later zoo lafhartig vermoord is, u eerst geene hand gegeven, en, toen haar vader vergund had dat gij bij hem verbleeft; heeft zij toen voor u het avondmaal bereid? — A. ja.

Vr. Waar zijt gij ten 9 ure des avonds naar toe gegaan? — A. Naar een boschje, niet ver van de woning, om aan mijne medegezellen te zeggen, dat ik geen moed had tot den aanslag; waarop zij verklaarden dat zij er zonder mij heen zouden gaan en mij het eerst vermoorden zouden; toen ging ik. Nadat ik opgestaan was, maakte ik de deur voor mijne medestanders open.

Vr. Toen gij bij *Laenen* terug zijt gekomen, heeft toen zijn hond u niet komen liefkozen, en hebt gij toen niet gevraagd waarom dat beest niet aan den band lag, of men ook voor dieven bang was? — A. Werkelijk is die hond mij komen liefkozen, voor het overige herinner ik mij niets. (Uit een verder antwoord bleek, dat de besch. 's nachts, toen hij zijne rotgezellen inliet, den hond tot zich lokte, terwijl *Ulrich* hem met den sabel getracht heeft af te maken. Wijders bleek, dat het geld genomen was uit de lade van eene *commode*, geopend door middel van een sleutel, die de horologiemaker zelf gegeven had.)

Vr. Hoe is het mogelijk dat, als het waar is, dat gij er leed over gevoeldet, dat gij u met deze wandaad had ingelaten, dat gij dan, nog bij het bloedende lijk van de ongelukkige dochter, koelbloedig het geld des vaders kondt eischen? — A. Ik wist niet meer wat ik deed. — Vr. Hebt gij niets meer tot uwe regtvaardiging te zeggen? — A. Neen.

Het verhoor der andere besch. heeft de opgave van *Schneider*, bevestigd; alleen werpt den een op den anderen den moord der dochter van *Laenen*. Het blijkt ook uit de bekentenissen van dezen beschuldigde, dat, toen zij in het huis zijn gekomen, *d'Oultrelepont* en *Schneider* terstond naar het zolderkamertje der dienstbode zijn gegaan; dat *Bollé* en *Mihm* in de kamer zijn getreden, welke door den vader en twee zijner dochters en een klein kind was betrokken, en dat *Ulrich* de wacht voor de deur hield.

Het getuigenverhoor stelde deze reeds zoo schrikkelijke feiten nog helderder in het licht. De eerste getuige was de dienstbode van *Laenen*, *Gerard Pellemans*, die verklaarde, dat hij tot de zeven personen had behoord, die het huis van *Laenen*, den 23sten Maart 1833, hadden bewoond, als: de vader, zijne drie dochters, twee dienstmaagden en hij, knecht. Twee dier personen bestaan niet meer; de dochter, *Maria Elisabeth Laenen*, in haar bed door sabelhouwen vermoord, en haar ongelukkige vader, die de gruwelijke mishandelingen, die men hem zelf deed ondergaan, en het hartverscheurende van eene zijner dochters voor zijne oogen te zien vermoorden, niet heeft kunnen overleven.

Onbeschrijfelijk was de aandoening, die zich van het gansche auditorium meester maakte, toen de getuigenis werd afgenomen van de twee jongere zusters van het ongelukkige slagtoffer. Het stuit het gevoel om verder in bijzonderheden nopens deze gruweldaad te treden.

De auditour-militair hield met kracht en de innigste overtuiging de beschuldiging vol. De pleidooijen waren zeer levendig; de twee verdedigers deden het mogelijke om de verpletterende bezwaren tegen hunne cliënten ten minste te verzwakken. Hunne op zich zelve loffelike pogingen vermogten niets tegen het gewigt der misdaad, tegen de om voldoening schreijende maatschappij.

Ten 5 ure verklaarde de president de debatten gesloten, en de raad verwijderde zich. Na twee uren sprak dezelve het *doodvonnis tegen de vier beschuldigten* uit, die zulks met ongevoeligheid, althans uiterlijke bedaardheid aanhoorden. — Alle vier hebben zich in hooger beroep voorzien.

— Men meldt uit 's Gravenhage, den 8sten Nov. Nadat alhier op Zondag, den 3den Nov., in de Kerk van den H. *Willibrord* met het celebreren van eene plegtige dienst door Mgr. *Antonucci*, zaakgelastigde van den H. Stoel, het aangekondigde Jubilé geopend was en bij de avond-godsdienstoefening van dien dag, door den eerw. heer *Quant*, pastoor te Scheveningen, in eene sierlijke rede het wezen van het Jubilé was uitgelegd, verrigtte Mgr. de Bisschop van Curium op gisteren, feestdag van den H. *Willibrord*, in de bedoelde kerk, eene pontificale mis, daarin geadsisteerd wordende door onderscheidene geestelijken. Voor de dienst werd de reliqui van den H. *Willibrord*, op een fraai kussen rustende, door den Pastoor *W. Verlaat*, plegtstatig processie-gewijze in de kerk gebragt; bij welke gelegenheid tevens eene voor de plegtigheid vervaardigde prachtige banier of vaan, den Apostel van Nederland voorstellende, zoo wij vernemen, geheel gesneden en geschilderd door den Heer *Lodewijk Lux* en door eenige leden der gemeente aan de kerk vereerd, werd gebruikt. In de avond-godsdienstoefening hield de zeer geleerde Heer *Oortmans*, profssoor in het seminarie te Warmond, eene doorwrochte en met al het vuur der welsprekendheid voorgedragene rede, over de onschatbare gave des geloofs en de ongenoezaamheid der menschelijke rede, om hetzelfde te verkrijgen. Nimmer had in die kerk zulk een ontzettende toevloed van menschen plaats gehad; alles is met de meeste orde afgelopen.

Tegenwoordige staat in het Schier-eiland van Indie ten aanzien van de Godsdienst.

Sedert de vernietiging der Jesuiten, vervielen de belangen van de godsdienst, waarover zij het hoofd bestuur op het schier eiland van Indie en op het eiland Ceijlan hadden en die door hunne zorgen verbazende voortgangen gemaakt hadden, in eenen betreurenswaardigen staat van verval. De Portugesche bisschoppen, gevestigd in het land, na van deze magtige hulpmiddelen beroofd te zijn, werden verplicht om hen door inlandsche priesters, opgevoed te Goa, te doen vervangen, die in verre na met de eersten in ijver, talenten en deugden niet konden wedijveren en de achting, toegenegeheid en het vertrouwen der volken niet wisten te vereenigen.

Het getal bekeerden op het schier-eiland, hetwelk onder de Jesuiten van jaar tot jaar toenam, en tien jaren geleden meer dan twaalf honderd duizend bedroeg, is thans bijna op de helft terug gebragt.

De heilige stoel, bedroefd over dezen staat van zaken en de toenemende vermindering van de godsdienst in dat land willende te gegaan, beproefde daarin te voorzien met Vikarissen apostoliek te benoemen, om de Christenen dier landen te verzorgen, alwaar de portugesche bisschoppen titularissen van Goa, Cranganor en Melijapour de middelen niet hadden, om missionnarissen te zenden. Drie Apostolische Vikariaten, onafhankelijk van de bisschoppen titularissen en hunne magt onmiddellijk van den H. stoel hebbende, werden achtereenvolgens op het schier-eiland gevestigd, het een te Bombaïj, het ander te Verapolij, bij Cochîn, op de kust van Malabare en het derde te Pondichérij.

De twee-eersten werden aan de zorgen der Italiaansche religieuse Carmelieten en het bestuur van het derde aan die der fransche missionnarissen toevertrouwd. Twee nieuwe Vikariaten zijn onlangs het een te Ceijlan, het ander te Madras opgerigt.

Van de oudtijds opgerigte portugesche bisdommen titularissen blijft er in dat land niets meer over dan het aartsbisdom van Goa. De bisdommen van Cranganor, Cochîn en Melijapour zijn werkelijk sedert vijftig jaren vakant. Het hof van Portugal scheen vergeten te hebben deze zetels aan te vullen, men kon derhalve in het onderhoud der prelaten niet voorzien.

GEDURENDE dien langen tusschen tijd, zijn die bisdommen zoo wel goed als kwaad door Groot Vikarissen, benoemd door den aartsbisshop van Goa, die metropolitanaan was, bestuurd.

De verwarring en de verslapping der tucht, welke dit beheer ten gevolge moet hebben en van den anderen kant de pogingen der protestantsche zendelingen, bekwaam om van dezen staat van regeringloosheid gebruik te maken, ten einde de Catholijken te bekeeren, verplichtten den heiligen stoel om tot alle middelen zijnen toevlugt te nemen, welke de wijsheid voorschrijft om den geheelen ondergang van het Catholicismus in een land, alwaar hetzelfde vroeger zoo bloeiend was, voor te komen. Hij heeft derhalve de partij gekozen om geheel en al de bisdommen van Cranganor, Cochîn en Melijapour, die slechts bij naam bestonden, af te schaffen en heeft alleen het aartsbisdom van Goa laten bestaan. Ten dien einde kondigde de tegenwoordige Paus *Gregorius XVI* den 21sten April 1838 apostolische brieven af, beginnende met deze woorden: *Multa praeclare*, waarvan de authentieke afschriften werden gepromulgeerd en aan al de belanghebbende partijen naar Indie gezonden, met last om zich naar den geheelen inhoud te gedragen. Te gelijker tijd werd de uitgevoerde jurisdictie over de vernietigde bisdommen op de groot Vikarissen apostoliek van Verapolij, Pondichérij, Calcutta, Madras en Ceijlan overgedragen en de demarcatie-linien werden door den H. stoel bepaald.

Het aartsbisdom van Goa, het eenige wat bestond, zal al de portugesche gestichten in Indie behouden en het schijnt ook al de Christenheden op de kust van Malabare tot aan Mangalon en zal ongeveer 160,000 christenen onder deszelfs Jurisdictie hebben.

Het Vikariaat apostoliek van Verapolij, hetwelk den Hoogwaardigen heer *Santa Anna*, Bisschop *in part.* van Amat tot Overste heeft, geholpen door vier of vijf religieusen van zijn orde en van twintig of dertig inlandsche priesters, zoo latijnsche als Sijrische, strekt zich uit over de Koninkrijken van Cochîn, Travencor en Calcut, alwaar zich ongeveer honderd dertig duizend Christenen bevinden, waarvan tachtig duizend den Sijrischen ritus volgen en afstammelingen der oude Nestorianen en Eutijchianen sedert onheugelijke tijden in die landen gevestigd zijn en die zich Christenen van den heiligen *Thomas* Apostel noemen.

Zij werden bekeerd en tot de Catholijke éénheid door de oude Jesuiten bijna eene eeuw geleden terug gebragt; doch zich met het Catholicismus vereenigende, verzochten en verkregen zij als eene gunst om hunne oude liturgie in het Syrisch, verbeterd, te behouden. Hetgeen nog in die landen van Nestorianen overblijft, heeft niet verdraagd het voorbeeld der eersten te volgen, maar de vernietiging der Jesuiten overviel, en de Jalousie van het Hollandsche gouvernement destijds meester van Cochîn, verhinderde dat deze gelukkige uitslag plaats had.

Het Vikariaat van Pondichérij heeft tot Vikaris Apostoliek den Hoogwaarden Heer *Bonnand*, bisschop van Drusipare, bijgestaan door twintig of twee en twintig fransche missionnarissen, gezonden door het seminarie der vreemde missien en van negen of tien Jesuiten ook franschen, aan welke de heilige stoel de zorg der missie van Maduré heeft toevertrouwd.

Deze laatste hangen af voor de geestelijke magt van den Vikaris Apostoliek van Pondichérij, doch zijn onafhankelijk in de binnen regering hunner missie en hebben voor onmiddellijken overste pater *Bertrand*. Deze twee missien, welke het Carnatique, het Tanjaour, het Meistour en het Maduré bevatten, tellen ongeveer 150,000 Christenen.

Twee nieuwe vikariaten zijn door den heiligen stoel, het een op het eiland Ceijlan, hetwelk Mgr. *Vincent du Rosaire*, bisschop

in partibus van Thomassen, een inlander, geboren en opgevoed te Goa en lid der congregatie van het Oratorie van den Heiligen *Philippus Nereus*, tot Vikaris Generaal heeft opgerigt. Hij wordt door twaaf of vijftien priesters, inboorlingen, geholpen en tellt onder zijne jurisdictie ongeveer honderd duizend Christenen. Het ander nieuw Vikariaat is te Madras opgerigt en zamengesteld uit een gedeelte van het oud bisdom van Melijapour. Hij heeft voor Apostolische Vikaris den Heer *O' Connor* Bisschop in partibus van Saldia. De Prelaat heeft tot Coadjutor Mgr *Carrew* en wordt door zeven af acht iersche missionnarissen ondersteund.

Hij telt ongeveer vijf en twintig duizend Christenen onder zijne jurisdictie.

Zoodra het tegenwoordige gouvernement van de ontwerpen des heiligen Stoels onderrigt was, beproefde hetzelfde zich daartegen te verzetten met een Priester *Don A. Carvalho*, door de Koningin *Donna Maria* zonder de deelneming van den heiligen Stoel, als Aartsbisschop van Goa en een ander met naam *Don Texeira*, als Bisschop van Melyapour en Madras, te zenden. Bij hunne aankomst in het land dorsten deze beide ingedrongen geestelijken zonder zending, zonder titel en zonder bullen, de Bisschoppelijke magten uitoefenen, protesteerden tegen de Breve *Multa praclarè*, weigerden zich te onderwerpen naar die bepalingen, en veroorzaakten eene scheuring, waarbij zich de groote meerderheid indo-portugese Priesters en vele Christenen van het land voegden. Deze ongelukkige scheuring duurt noch voort en heeft de grootste verwarring in een groot getal Christenheden van het Schier ieland, alwaar zij de bron van groote ergenissen geweest is, te weeg gebracht.

Ondertusschen hebben de laatste tijdingen, uit Indie ontvangen, medegedeeld dat dezelve veel verminderd was, dat vele schismatieke Priesters en een groot gedeelte hunner aanhangers tot den schaaftal waren terug gekeerd en zich aan de Breve *Multa praclarè* hadden onderworpen. Middelerwijl was de ingedrongen Aartsbisschop van Goa, *Carvalho* plotselijk onder het lezen der Mis door eene hevige beroerte aangetast, welke gebeurtenis den diepsten indruk op al de gemoederen gemaakt heeft.

De Eerwaardige Bisschop van Drusipare verlangende den voortgang der scheuring, die de missien verwoeste tegen te houden, met de breve *Multa praclarè* af te kondigen, vergezelde dezelve van eenen herderlijken brief, gedagteekend uit Pondichérij den 24sten September 1838 en geschreven in eenen geest van vrede, liefde en verzoening. Dit stuk is in het Latijn tot narigt der Indiaanse Geestelijkheid en vertaald in het Malabaarsch tot onderrigting der Christenen inboorlingen. Daarin levert de Prelaat de geschiedenis der scheuring en toont uit de verklaringen der beide Bisschoppen aan, dat zij geene jurisdictie hadden. *Antonius Texeira*, deed op den dag zijner aanstelling te Melijapour in 1836 van het predikgestoelte aankondigen, dat hij inderdaad nog geene bullen had, doch dat men konde hopen, dat dezelve weldra zouden aankomen. Hij wist echter wel dat er ten dien aanzien geene hoop was. Dezelfde spreekt nog in eenen brief, uitgegeven den 2den September 1838 van diezelfde hoop, derhalve stemde hij toe dat hij niet kerkelijk was ingesteld. En hoe zoude hij zulks hebben kunnen zijn, vermits don *Pedro* alle gemeenschap met den heiligen Stoel verboden had. *Antonius Carvalho* kwam den 13den November 1837 te Goa aan en nam bezit van zijnen Zetel, doch hij toonde alleen brieven van benoeming door de Koningin en geene Apostolische brieven. Zij hebben derhalve geene jurisdictie en echter beweren zij dezelve te kunnen uitoefenen. Zij zijn derhalve, volgens het gevoelen der canonisten, gesuspendeerd, van hunne bediening ontzegt en scheurmakers. Men mag hun niet erkennen zonder de kerkelijke censuur te ondergaan.

De afkondiging van dezen herderlijken brief had de gelukkigste gevolgen. Deze werd in deszelfs geheel door den Heer *O'Connor*, Vikaris Apostolisch van Madras aangenomen, die denzelven in het Engelsch vertaalde en in zijn Vikariaat deed afkondigen.

Het Engelsch gouvernement heeft in deze godsdienstige geschillen nie: willen tusschen beide komen om daaraan een einde te stellen.

ADVERTENTIEN.

* * Tot onze aller bitterste smart behaagde het der goddelijke Voorzienigheid ons eenigst geliefd Kindje *JOSEPHUS, JOANNES*, oud ruim negen maanden, uit ons midden weg te nemen. Hoe grievend dit verlies voor ons ouderlijk Hart is, zal een ieder ligtelijk beseffen. Het vertrouwen op Hem die gaf en nam, geeft ons kracht om dit verlies met gelatenheid, berustende in den wil des Heeren, te doorstaan.
Grave, den 5 November 1839.

J. H. R. VAN ROER.

en

A. M. B. VAN ROER, geb. *HERMANS*.

* * *Alem, den 5 November 1839.* Heden overleed alhier, voorzien van de laatste H. H. Sacramenten, in den ouderdom van 62 jaren, de Wel Edele Heer *JOANNES CASPARUS RITS*, Oud-Ontvanger der Registratie te 's Hertogenbosch.

Eenige kennisgeving.

* * Het Roomsche-Catholische Kerkestuur van *Bakel en Milheez*, zal aldaar, ten huize en Herberge van *P. NOOIJEN* in het Hof, door den te *Beek en Donk* Residerende Notaris *VAN KEMENADE* op Vrijdag den 22sten November 1839 smorgens te 10 ure, in het openbaar doen verkoopen:

Twee *TOREN-KLOKKEN*, de eene in goeden staat en wegende circa 250 Nederlandsche Ponden; de andere gebersten en zwaar omtrent 175 pond

Ook een *IJZEREN TOREN-KRUIS*, hoog bijna Drie- en Breed 2½ El.

* * Binnen Acht dagen werd het noodzakelijk eenen *derden* druk te vervaardigen van de

LEVENSSCIETS

VAN DEN

H. WILLIBROEDUS,

Apostel der Nederlanden, vermeerderd met eenige Gebeden ter gelegenheid van het plegtige Jubilé. Dezelve is thans met eene korte Voorrede van den geachten Schrijver verschenen, en kan weder à 30 Cents ontboden worden bij den Uitgever *A. P. VAN LANGENHUYSEN* te 's Gravenhage en *C. L. VAN LANGENHUYSEN* te Amsterdam, terwijl bij denzelfden Uitgever van de Pers is gekomen:

FESTZANG

VAN DEN

H. WILLIBROEDUS,

Apostel der Nederlanden, door H. J. S., R. C. P. Prijs 15 Cents.

BUITENLANDSCHE BEURSPRIJZEN.

De Belgische fondsen waren Zaterdag den 9den te Brussel, de 2½ pCt. f 53½, de 5 101, de 4 pCt. 92½, de 3 pCt. 71, de Ardoins 26½.

BINNENLANDSCHE BEURSPRIJZEN.

BEURS VAN AMSTERDAM.

Heden, Zaterdag den 9den November 4½ Ure.

Werk. Sch. 2½ pCt. 51½, 51, ½ Dito. 5 pCt. 98½ Kansbilj. f 23½ Am. Synd. 4½ pCt. 92½, ½ Handel. 163 2¼, ½, 2, ½ Oost-Indie 5 pCt. 95½, 94½ Ardoins 85 p. st. 26½ ½ Oude Russen 104½ Roebels 6 pCt., 67½ Metaliek 103½ Braziliën 74½ Columb. 19½.

Latere Berigten.

P A R I J S den 9den November

TELEGRAPHISCHE DEPECHE.

Narbonne den 3den November ten 7 ure smorgens.
Perpignan den 2den 's aronds.

De Luitenant Generaal Kommandant der 21ste divisie aan den Heer Luitenant Generaal Kommandant der 11de divisie. Den 28ste was de Communicatie van Valencia met den Generaal *O'Donnell* moeilijk; de Generaal *Aspirax* was in de omstreken van Xerica; de Generaal *Hoyos* bezette Lina, de Carlistische chef *Arevalo* was altijd te Chelva.

Volgens berigten uit Barcelona van den 31sten was de Generaal *Valdes* nog altijd te Manreza. De heer *de la Gaudie*, heeft heden niet kunnen volgen, vermits zijne twee paarden vergeven waren. Vier bataillons Carlisten waren den 29sten in de omstreken van Manreza en acht andere in de rigting van St. Jean de Los Aladessas.

— De *Moniteur* meldt heden dat bij individuele ordonnantie gedagteekend den 7den November en gecontrasigneerd door den President van den Raad, Minister van Buitenlandsche Zaken, tot leden van de Kamer der Pairs benoemd zijn de heeren: *Aubert*, oud afgevaardigde, *Berenger* (de la Drome) afgevaardigde, Raadsheer bij het hof van Cassatie, de Graaf *Octave de Boisij*, lid van den generalen raad van het departement *du Cher*; de burggraaf *Borelli*, luitenant generaal; *Cordier*, lid van het instituut; *Downau*, oud afgevaardigde, lid van het instituut; *Despans Cabières* oud minister, luitenant generaal; *Etienne*, afgevaardigde, lid van het instituut. *Lebrun*, lid van het instituut, de markies *de Lusignan*, afgevaardigde, de baron *de Maloret*, oud afgevaardigde; de graaf *Eugenius Martin*, oud afgevaardigde, luitenant generaal *Persie* oud afgevaardigde en gewezen minister; de graaf *Jules de la Rochefoucauld*, oud minister, de graaf *Jules de la Rochefoucauld*, oud afgevaardigde, lid van den algemeenen raad van het departement du Loiret; *Rossi* lid van het instituut; de graaf *de Sainte Hermine* oud afgevaardigde, gewezen prefect, de baron *Teste*, luitenant generaal; *de Vaudeuil*, afgevaardigde, oud minister en gewezen minister plenipotentiaris; *Viennet* oud afgevaardigde, lid van het instituut.

BRUSSEL den 9 November.

Men leest in den *Observateur*. Op het oogenblik dat men voortging met de huiszoeking bij Mevrouw de Wed. *van Grobbelschroy* (zie boven) had hetzelfde bij haren Zoon op het kasteel plaats.

De agenten waren even talrijk als bij haar, doch zijn zonder iets gevonden te hebben, terug gekeerd. De deuren van het kasteel waren door vier Gendarmen bezet. Wij gelooven dat deze huiszoekingen in verband staan met die, welke te Gent voor het artikel *Conduite des Orangistes* hebben plaats gehad.

Het is te hopen dat de *Moniteur* uitleggingen over deze zaak geven zal. De huiszoeking gedaan bij de moeder van den Heer *van Gobbelschroy* heeft eene groote opspraak gebaard. Het kan niet zonder gewichtige redenen zijn, dat het gezag tot eenen dergelijken maatregel is kunnen overgaan. Te Parijs, in soortgelijke omstandigheden, haast men zich in het ministeriele blad de bevestiging van deszelfs gedrag te doen kennen. Zal de *Moniteur* hier spreken?